

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET DEBELIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 2448/03)

PRESUDA

STRASBOURG

26. svibnja 2005.

U predmetu **Debelić protiv Hrvatske**,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
g. L. LOUCAIDES,
g. P. LORENZEN,
gđa. N. VAJIĆ,
g. A. KOVLER,
gđa. E. STEINER,
g. K. HAJIYEV, *suci*,
i g. S. NIELSEN, *zamjenik tajnika Odjela*,
nakon vijećanja zatvorenog za javnost 3. ožujka 2005.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 2448/03) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Ivan Debelić ("podnositelj zahtjeva"), podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 2. siječnja 2003. godine.

2. Hrvatsku Vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica, gđa L. Lukina-Karajković.

3. Dana 11. prosinca 2003. godine Sud je proglasio zahtjev djelomično nedopuštenim i odlučio proslijediti Vladi prigovore koji se odnose na duljinu postupka i nedostatak djelotvornog pravnog sredstva. Prema odredbama članka 29. stavka 3. Konvencije, odlučio je ispitati osnovanost zahtjeva istovremeno sa njegovom dopuštenosti.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1939. i živi na Rabu.

5. Dana 10. lipnja 1996. poduzeće J. ("poduzeće") je pokrenulo parnični postupak protiv podnositelja zahtjeva pred Trgovačkim sudom u Rijeci tražeći povrat poslovnih prostorija u posjedu podnositelja zahtjeva i isplatu zakupnine.

6. Dana 7. kolovoza 1996. podnositelj zahtjeva je podnio protutužbu protiv poduzeća tražeći isplatu određenog iznosa na temelju svojih ulaganja u poslovne prostorije.

7. Dva predmeta su spojena.

8. Dana 2. listopada 1996. Trgovački sud u Rijeci presudio je u korist poduzeća. U isto vrijeme odbacio je tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva kao nedopušten jer je nad poduzećem u međuvremenu otvoren stečaj, a podnositelj zahtjeva nije prijavio svoje potraživanje u stečaj.

9. Podnositelj zahtjeva žalio se protiv tog rješenja. Dana 11. veljače 1997. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske je potvrdio prvostupanjsku presudu.

10. Dana 27. ožujka 1997. podnositelj zahtjeva je podnio zahtjev za reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske.

11. Dana 11. prosinca 2001. Vrhovni sud je odbio reviziju kao neosnovanu. Ta odluka nije dostavljena podnositelju zahtjeva sve do 6. svibnja 2002.

12. U međuvremenu, dana 22. ožujka 2002. novi članak Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, članak 59a., koji je potom postao članak 63. je stupio na snagu, uvodeći novo pravno sredstvo za duljinu postupka u obliku ustavne tužbe.

13. U skladu sa novim zakonodavstvom, dana 11. travnja 2002. podnositelj zahtjeva je podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske prigovarajući na duljinu postupka.

14. Dana 2. listopada 2002. Ustavni sud odbacio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva jer je Vrhovni sud u međuvremenu odlučio o njegovom predmetu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

15. Članak 29. Ustava jamči, između ostalog, pravo da sud odluči o pravima i obavezama pojedinca u razumnom roku.

16. Mjerodavni dio članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 49/02 od 3. svibnja 2002., dalje: Ustavni zakon) glasi kako slijedi:

Članak 62.

"(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo)..."

(2) Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

(3) U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima."

17. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnog suda glasi kako slijedi:

Članak 63.

"(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud..."

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava...Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu."

Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku (Narodne novine 53/91, 91/92, 112/99, 88/01) glasi kako slijedi:

Članak 382. propisuje da zahtjev za reviziju može biti podnesen protiv drugostupanjske odluke u roku od 30 dana od njenog primitka. Također, navodi slučajeve u kojima je takav zahtjev dopušten.

Članci 395. i 396. propisuju da Vrhovni sud, u slučaju da utvrdi da je zahtjev za reviziju osnovan, može ukinuti drugostupanjsku presudu i vratiti predmet ili, u određenim slučajevima, preinačiti drugostupanjsku presudu.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

18. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da dužina postupka nije bila sukladna zahtjevu "razumnog roka" zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj."

A. Dopuštenost

1. Sukladnost zahtjeva *ratione materiae*

19. Vlada je tvrdila da postupak podnositelja zahtjeva koji se odnosi na reviziju ne potpada pod okvir članka 6. stavka 1. Konvencije, budući da se u domaćem pravu takav zahtjev smatra izvanrednim pravnim sredstvom.

20. Sud kao prvo napominje da samo ime koje je dano postupku u domaćem pravnom sustavu ili činjenica da ga domaće pravosuđe smatra izvanrednim pravnim sredstvom ne može biti odlučujuće: odlučna je priroda i doseg postupka u pitanju (vidi *San Leonard Band Club v. Malta*, no. 77562/01, stavak 41., ECHR 2004-...). Nadalje, ustaljena je praksa Suda da postupci slijedom zahtjeva za reviziju ili za ukidanje presude spadaju u domet članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi, na primjer, *H.E. v. Austria*, br. 335005/96, stavci 14. i 18., od 11. srpnja 2002.; i *Cobianchi v. Italy (br. 1)*, br. 43434/98, stavci 8. i 11., od 9. studenog 2000.).

21. Glede prirode postupka po zahtjevu za revizijom u građanskim stvarima u Hrvatskoj, Sud opaža da Vrhovni sud može, ako utvrdi da je takav zahtjev osnovan, ukinuti presudu nižeg stupnja i vratiti predmet na ponovno suđenje, ili čak u određenim slučajevima sam odlučiti o predmetu. Razlozi za reviziju su izričito navedeni u Zakonu o parničnom postupku i nisu podložni diskrecijskoj ocjeni suda. Štoviše, radi iscrpljivanja pravnih sredstava, članak 62. Ustavnog zakona zahtijeva da žalitelj prethodno podnese zahtjev za reviziju kad god je to dopušteno. Ustavna tužba je, s druge strane, prethodni uvjet za podnošenje tužbe Sudu.

22. U tim okolnostima, Sud zaključuje da je postupak koji slijedi nakon zahtjeva za reviziju odlučan za građanska prava i obaveze podnositelja zahtjeva i da spada u domet članka 6. stavka 1. Konvencije. Ujedno, treba napomenuti da je u brojnim predmetima protiv Hrvatske Sud ranije uzimao u obzir duljinu postupka pred Vrhovnim sudom pri ocjeni cjelokupne duljine postupka.

23. Sukladno tome, Vladin prigovor treba odbiti.

2. Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

24. Vlada je iznijela da je podnositelj zahtjeva propustio iscrpiti domaća pravna sredstva jer nije podnio tužbu Ustavnom sudu zbog duljine postupka, temeljem članka 62. Ustavnog zakona. Vlada tvrdi da je takva ustavna tužba djelotvorno pravno sredstvo u postupcima koji su već dovršeni.

25. Podnositelj zahtjeva je osporio učinkovitost tog pravnog sredstva tvrdeći da takvu tužbu nije mogao podnijeti prije odluke Vrhovnog suda o reviziji.

26. Sud podsjeća, da je utvrdio kako članak 62. Ustavnog zakona ne predstavlja učinkovito pravno sredstvo u pogledu duljine postupka (vidi *Camasso v. Croatia*, br. 15733/02, stavak 25., od 13. siječnja 2005.). Sud ne vidi razloga za promjenu mišljenja izraženog u gornjoj presudi.

27. Slijedi da Vladin prigovor u ovom pogledu treba odbiti.

3. Zaključak

28. Sud bilježi da ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Nadalje, bilježi da nije nedopušten ni po drugim osnovama. Stoga mora biti proglašen dopuštenim.

B. Osnovanost zahtjeva

29. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je postupak prekoračio razuman rok, naročito u dijelu pred Vrhovnim sudom.

30. Vlada je osporila to mišljenje.

1. Razdoblje koje treba uzeti u obzir

31. Sud bilježi da je postupak započeo 10. lipnja 1996., kad je podnesena tužba protiv podnositelja zahtjeva, i završio 6. svibnja 2002., na dan dostave presude Vrhovnog suda. Dakle, trajao je gotovo šest godina.

32. Razdoblje koje treba uzeti u razmatranje započelo je 6. studenog 1997., nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Slijedi da razdoblje od četiri godine i šest mjeseci spada u nadležnost Suda *ratione temporis*.

33. Međutim, da bi se utvrdila razumnost vremenskog razdoblja koje je u pitanju, treba uzeti u obzir stanje predmeta na dan 5. studenog 1997. (vidi, između ostalog, *Styranowski v. Poland*, presuda od 30. listopada 1998., *Reports on Judgements and Decisions* 1998-VIII, str. 3376, stavak 46.).

2. Razumnost duljine postupka

34. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na kriterije utvrđene njegovom sudskom praksom, posebice: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti, kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

35. Glede složenosti predmeta i ponašanja podnositelja zahtjeva, Vlada je priznala da predmet nije bio složen, te da podnositelj zahtjeva nije pridonio duljini postupka. Sud nema razloga smatrati drugačije.

36. Glede ponašanja domaćih vlasti, Sud primjećuje da je kroz cijelo razdoblje koje treba uzeti u razmatranje predmet podnositelja zahtjeva bio pred Vrhovnim sudom, to jest četiri godine i šest mjeseci. Za to vrijeme, Vrhovni sud je samo odlučio o reviziji, te nije izveo nijedan dokaz niti poduzeo bilo kakve druge procesne radnje.

37. Sud je učestalo nalazio povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u predmetima koji postavljaju slična pitanja kao ovaj predmet (vidi *Frydlender*, citiran gore).

38. Ispitavši sve dokaze koji su mu podneseni, Sud smatra da Vlada nije iznijela činjenicu ili argument koji bi ga mogli uvjeriti u donošenje drugačijeg zaključka u ovom predmetu. Imajući u vidu svoju praksu u ovakvim slučajevima, Sud smatra da ovaj predmet u pogledu duljine razdoblja neaktivnosti pred Vrhovnim sudom, ne udovoljava uvjetu "razumnog roka".

39. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

40. Podnositelj zahtjeva se dalje žali na činjenicu da ustavna tužba temeljem članka 63. Ustavnog zakona nije bila djelotvorno pravno sredstvo u njegovom predmetu, jer Ustavni sud nije odlučio o meritumu. Pozvao se na članak 13. Konvencije.

41. Vlada je osporila tu tvrdnju. Vlada drži da je ustavna tužba temeljem članka 62. djelotvorno pravno sredstvo za duljinu postupka koji je već dovršen.

42. Sud podsjeća da je već utvrdio (vidi stavak 26.) da tužba temeljem članka 62. Ustavnog zakona ne predstavlja djelotvorno pravno sredstvo u pogledu duljine postupka koji je već dovršen. Treba utvrditi je li tužba temeljem članka 63. Ustavnog zakona bila djelotvorno pravno sredstvo u podnositeljevom predmetu.

43. Sud nadalje podsjeća da je ustavna tužba temeljem članka 63. Ustavnog zakona priznata kao djelotvorno pravno sredstvo u predmetima koji još traju u Hrvatskoj (vidi *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). Takva ustavna tužba nije utvrđena kao djelotvorno pravno sredstvo za duljinu postupka koji je već dovršen (vidi *Šoć v. Croatia*, br. 47863/99, stavak 94., od 9. svibnja 2003.).

44. Sud ponavlja da se učinak članka 13. ogleda u zahtjevu za postojanjem domaćeg pravnog sredstva koje će omogućiti nadležnim domaćim vlastima bavljenje suštinom konvencijskog prigovora, te pružanjem odgovarajuće zadovoljštine, iako države ugovornice imaju određenu diskreciju glede načina na koji će udovoljiti svojim obavezama temeljem ove odredbe (vidi *Chahal v. United Kingdom*, presuda od 15. studenog 1996, *Reports* 1996-V, pp 1869-70, stavak 145.). Pravno sredstvo koje zahtjeva članak 13. mora biti "djelotvorno", i praktično i zakonsko. Međutim, takvo pravno sredstvo se zahtjeva samo za prigovore koji se smatraju "spornima" po Konvenciji (vidi *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, br. 45701/99 stavak 137., ECHR 2001-XII).

45. U ovom predmetu, u svjetlu zaključka glede članka 6. stavak 1. (vidi stavak 38. gore), Sud smatra da je tužba podnositelja zahtjeva postavila pitanje nerazumne duljine postupka prema toj odredbi. Podnositelj zahtjeva je stoga mogao očekivati da Ustavni sud sadržajno riješi njegovu ustavnu tužbu, što nije učinio. Iako je podnositelj zahtjeva podnio svoju tužbu dok je postupak još trajao, nakon njegovog završetka Ustavni sud je odbacio tužbu kao nedopuštenu, bez ispitivanja njegove duljine do tog časa.

46. Iako je istina da činjenica što pravno sredstvo nije dovelo do povoljnog ishoda za podnositelja zahtjeva, ne čini pravno sredstvo nedjelotvornim (vidi *Kudla v. Poland* [GC], br. 30210/96, stavak 157., ECHR 2000-XI), Sud zaključuje da praksa Ustavnog suda u okolnostima ovog predmeta čini inače djelotvorno pravno sredstvo, nedjelotvornim. Ovaj zaključak međutim, ne dovodi u pitanje djelotvornost pravnog sredstva kao takvog ili obavezu podnošenja ustavne tužbe temeljem članka 63. Ustavnog zakona radi iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, koja se odnose na prigovore glede duljine postupka koji još traju.

47. Stoga je došlo do povrede članka 13. Konvencije u ovom predmetu.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

48. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

49. Podnositelj zahtjeva je zatražio 25,000 eura na ime materijalne i nematerijalne štete.

50. Vlada je osporila taj zahtjev.

51. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; stoga odbija ovaj dio zahtjeva. S druge strane, dosuđuje podnositelju zahtjeva 2,000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

52. Podnositelj zahtjeva nije postavio zahtjev u ovom pogledu. Stoga nikakva naknada nije dosuđena s ovog naslova.

C. Zatezna kamata

53. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. Konvencije;
4. *presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba isplatiti 2,000 EUR (dvije tisuće eura) na ime nematerijalne štete, koji iznos treba preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja, uvećan za sve poreze koje će biti potrebno zaračunati, i to u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije;
 - (b) da se nakon proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja, na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;
5. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 26. svibnja 2005. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Zamjenik tajnika

Christos ROZAKIS
predsjednik